

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาวะการณ์ที่ทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จึงต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์ โลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนา กำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสอาชีพ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ในอนาคต ซึ่งในปี 2558 ประเทศไทยก้าวสู่ประชาคมอาเซียน จะนำไปสู่การขยายโอกาส ทางการศึกษาของบุคลากรในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิด สำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องให้ได้ทั้งสาระวิชา และได้ทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อ ความสำเร็จทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักใน การจัดการศึกษาจะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขัน บนเวทีโลกจึงได้มีแผนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ (พ.ศ. 2558 - 2564) มีแผนการผลิต และพัฒนากำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติ (พ.ศ. 2557) ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน (สำนักบริหารงานการ มัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, หน้า 1) และ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การ จัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีการจัดให้สอดคล้องกับความถนัดและความ สนใจของผู้เรียน ช่วยฝึกทักษะ

กระบวนการคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553, หน้า 3)

การบริหารจัดการเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารและ
จัดการ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย แต่จะบริหาร
และจัดการอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด เพราะผู้บริหาร
เป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงานและใช้หลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการ
บริหาร ในปัจจุบันสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารอีกประการหนึ่ง คือ การทำให้
บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบ แม้งานสอนจะเป็นงานหลัก แต่
งานในหน้าที่พิเศษที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเป็นหน้าที่ที่ครูปฏิเสธไม่ได้ จึงเป็นหน้าที่
ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำให้ครูทุกคนรักในงานสอน มีการทำงานและเก็บงานอย่าง
เป็นระบบ เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้ตามความมุ่งหมาย
ทันการ (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,
2554, หน้า 6) และมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็นที่ตรงกันเกี่ยวกับปัจจัย
ทางการบริหารซึ่งสามารถสังเคราะห์ออกมาได้ทั้งหมด 10 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การ
พัฒนาบุคลากร 3) การติดต่อสื่อสาร 4) การจูงใจ 5) บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ
6) โครงสร้างองค์การ 7) เทคโนโลยีสารสนเทศ 8) การบริหารจัดการ 9) งบประมาณ
10) ทรัพยากรการเรียนการสอน ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการบริหารของ ธนิต เดชทรัพย์ (2550, หน้า 21) สมคิด บางโม
(2551, หน้า 63) พิกุล ไชยแสน (2557, หน้า 89) อัคราภรณ์ มาตรา (2555, หน้า 24)
ธนกร อัฒจักร (2557, หน้า 37) แพรว เฉลิมญาติวงศ์ (2557, หน้า 30)
Likert (1961 อ้างถึงใน วุฒิพร ประทุมพงษ์, 2556, หน้า 27) และ Steers (1991 อ้างถึงใน
วุฒิพร ประทุมพงษ์, 2556, หน้า 26) ซึ่งการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้
สถานศึกษาประสบผลสำเร็จและสอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการศึกษานั้น ปัจจัยสำคัญ
ต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียน คือ ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และ
การมีส่วนร่วม ซึ่งตรงตามมาตรา 22 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน
มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม
ศักยภาพดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่ง ในฐานะผู้นำหลัก ซึ่งมี
ภาระหน้าที่สำคัญคือ เป็นผู้นำทางการศึกษา มีความรับผิดชอบในการบริหารงานด้าน

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน โดยเป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ทำงานร่วมกัน จนสามารถทำให้นักเรียนใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553, หน้า 14)

ประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียน เป็นผลสำเร็จของการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่เกิดจากความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานด้านการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย และบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็นที่ตรงกันเกี่ยวกับประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งสามารถสังเคราะห์ออกมาได้ทั้งหมด 3 ด้าน คือ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2) ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน และ 3) ด้านความพึงพอใจของครู ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551, หน้า 30 – 31) ภัทรวงศศึกษาธิการ (2552, หน้า 5 – 7) สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559, หน้า 2 – 3) วิทยา สวณกุลหลาบ (2558, หน้า 32) Hoy and Furguson (1985, p. 131) Hanson (1996, p. 35) และ Hoy and Miskel (2008, pp. 291 – 322)

การเปลี่ยนแปลงจากหลักการเดิมที่มีต่อการจัดการศึกษา ทำให้หลักในการบริหารการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปตามกระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการ และปัจจัยการบริหารต่างๆ การบริหารจัดการสถานศึกษาและการใช้ปัจจัยการบริหารต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่กำลังดำเนินการนี้จะไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผู้เรียน การใช้ยุทธศาสตร์ในการบริหารงาน รองรับการกระจายอำนาจปัจจัยการบริหาร ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน ตามระเบียบกฎหมายที่ได้รับมอบหมาย ปัจจัยในการบริหารจัดการที่มีอยู่จะไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประสิทธิผลโรงเรียนด้านการจัดการศึกษาเต็มที่ สมองตอบเจตนาธรรมณ์ต่อบทพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ค่อนข้างน้อย ในสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารที่กล่าวไว้นั้น ปัจจัยการบริหารที่จะช่วยให้การบริหารประสบผลสำเร็จจะต้องมีปัจจัยที่จำเป็น เช่น 1) ภาวะผู้นำ 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การติดต่อสื่อสาร 4) การจูงใจ 5) บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ 6) โครงสร้างองค์การ 7) เทคโนโลยีสารสนเทศ 8) การบริหารจัดการ 9) งบประมาณ และ 10) ทรัพยากรการเรียนการสอน ที่นักการศึกษาได้ให้การยอมรับว่าจะส่งผลสำเร็จต่อการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าปัจจัยทางการบริหารด้านใดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาที่มุ่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
2. ประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
3. ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. ประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

5. ปัจจัยทางการบริหารและประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
โรงเรียนและครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร

6. ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียนด้านใดบ้างที่มีอำนาจพยากรณ์
ประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

7. แนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัด
การศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เป็น
อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน
และครูผู้สอน

3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและ
ครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ใน
การปฏิบัติงานที่ต่างกัน

4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน
และครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์
ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางการบริหารและประสิทธิผลการจัด
การศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตาม
ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

6. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

7. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน อยู่ใน ระดับมาก

3. ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน แตกต่างกัน

4. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงานที่ต่างกัน แตกต่างกัน

5. ปัจจัยทางการบริหารและประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร วิทยาลัยและครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันทางบวก

6. ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียนอย่างน้อย 1 ด้านมีอำนาจพยากรณ์ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการ การศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จะ ก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ได้สารสนเทศสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ในการนำไปประกอบกระบวนการจัดการศึกษาอย่างมี ระบบเพื่อช่วยให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศพื้นฐานสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20 เพื่อประกอบการพิจารณาให้การสนับสนุนส่งเสริมปัจจัยในการ บริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลโรงเรียนในการจัดการศึกษาต่อไป
3. ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการนำปัจจัยทางการบริหารมาใช้ในการ บริหารงานโรงเรียน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนในการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 และจังหวัดอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของ โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผู้วิจัยได้กำหนด ขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ จัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ดังนี้

- 1.1 ปัจจัยทางการบริหาร ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เอกสารทาง วิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการบริหารของ ธนิต เดชทรัพย์ (2550, หน้า 21) สมคิด บางโม (2551, หน้า 63) พิกุล ไชยแสน (2557, หน้า 89) อัคราภรณ์ มาตรา (2555, หน้า 24) ธนกร อัครจักร (2557, หน้า 37) แพว เฉลิมญาติวงศ์ (2557, หน้า 30) Likert (1961, อ้างถึงใน วุฒิพร ประทุมพงษ์, 2556, หน้า 27) และ Steers (1991, อ้างถึงใน วุฒิพร ประทุมพงษ์, 2556, หน้า 26) ได้ปัจจัยทางการบริหาร 10 ด้านดังนี้

1.1.1 ภาวะผู้นำ

- 1.1.2 การพัฒนาบุคลากร
- 1.1.3 การติดต่อสื่อสาร
- 1.1.4 การจูงใจ
- 1.1.5 บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ
- 1.1.6 โครงสร้างองค์การ
- 1.1.7 เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.1.8 การบริหารจัดการ
- 1.1.9 งบประมาณ
- 1.1.10 ทรัพยากรการเรียนการสอน

1.2 ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้วิจัยได้ทำการ

สังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551, หน้า 30-31) กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 5 - 7) สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559, หน้า 2 - 3) วิทยา สวณกุลลาบ (2558, หน้า 32) Hoy and Furguson (1985, p. 131) Hanson (1996, p. 35) และ Hoy and Miskel (2008, pp. 291 - 322) ได้ประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน 3 ด้าน ดังนี้

- 1.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน
- 1.2.2 คุณลักษณะของผู้เรียน
- 1.2.3 ความพึงพอใจของครู

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ปีการศึกษา 2560 จำนวนทั้งสิ้น 3,000 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 163 คน และครูผู้สอนจำนวน 2,837 คน จากทั้งหมด 63 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ปีการศึกษา 2560 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607 - 610, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 341 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 358 คน จำแนกเป็นกลุ่ม

ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 105 คน และครูผู้สอน จำนวน 253 คน จากโรงเรียน 63 โรงเรียน วิธีสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพการดำรงตำแหน่ง

3.1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน

3.1.1.2 ครูผู้สอน

3.1.2 ขนาดโรงเรียน

3.1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ

3.1.3 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

3.1.3.1 น้อยกว่า 10 ปี

3.1.3.2 10 - 20 ปี

3.1.3.3 มากกว่า 20 ปี

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ปัจจัยทางการบริหาร

3.2.1.1 ภาวะผู้นำ

3.2.1.2 การพัฒนาบุคลากร

3.2.1.3 การติดต่อสื่อสาร

3.2.1.4 การจูงใจ

3.2.1.5 บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ

3.2.1.6 โครงสร้างองค์การ

3.2.1.7 เทคโนโลยีสารสนเทศ

3.2.1.8 การบริหารจัดการ

3.2.1.9 งบประมาณ

3.2.1.10 ทรัพยากรการเรียนการสอน

3.2.2 ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

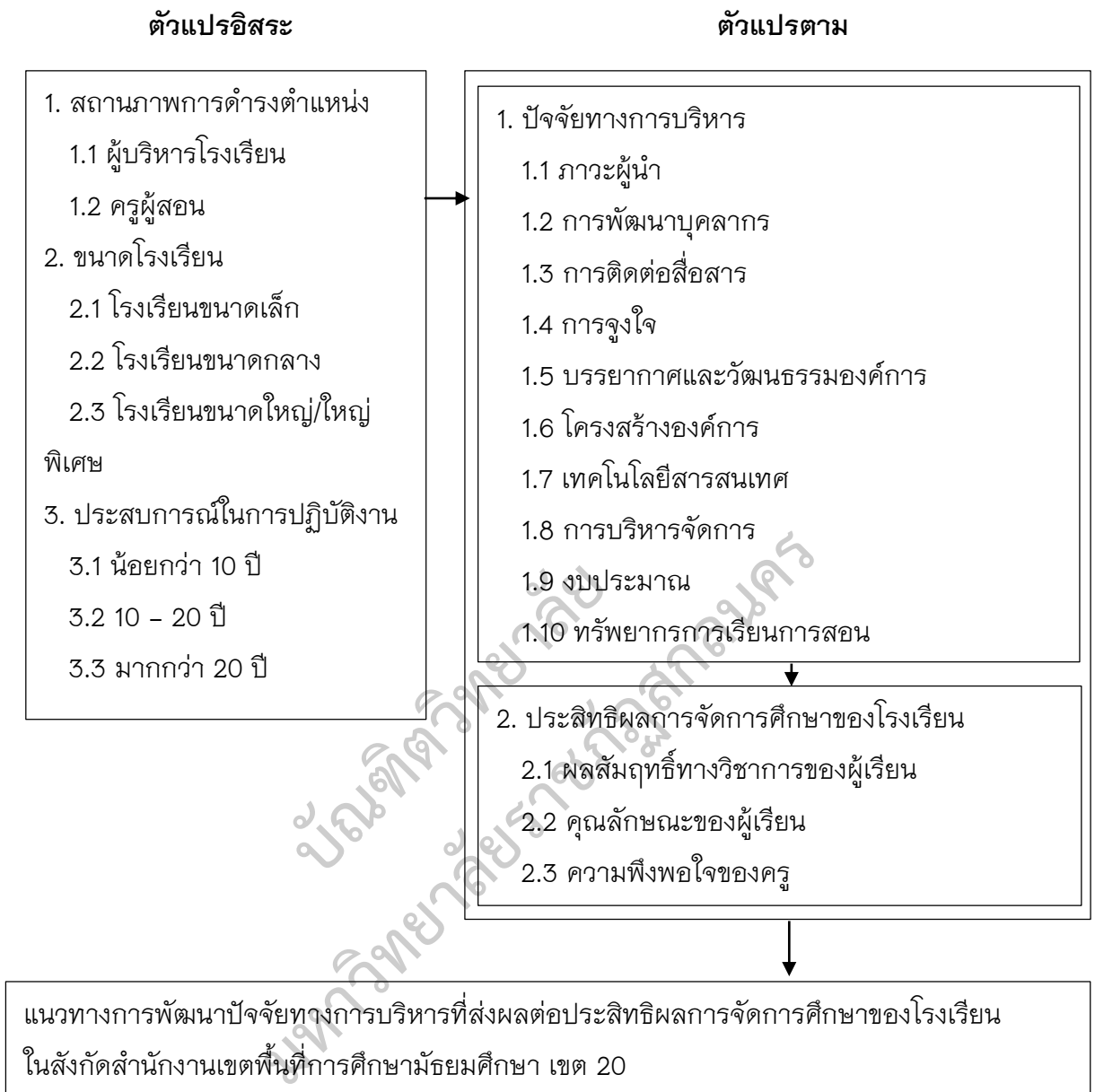
3.2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

3.2.2.2 คุณลักษณะของผู้เรียน

3.2.2.3 ความพึงพอใจของครู

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร 10 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การติดต่อสื่อสาร 4) การจูงใจ 5) บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ 6) โครงสร้างองค์การ 7) เทคโนโลยีสารสนเทศ 8) การบริหารจัดการ 9) งบประมาณ 10) ทรัพยากรการเรียนการสอน ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการบริหารของ ธนิต เดชทรัพย์ (2550, หน้า 21) สมคิด บางโม (2551, หน้า 63) พิภูล ไชยแสน (2557, หน้า 89) อัคราภรณ์ มาตรา (2555, หน้า 24) ธนกร อัมจักร (2557, หน้า 37) แพว เฉลิมญาติวงค์ (2557, หน้า 30) Likert (1961 อ้างถึงใน วุฒิพร ประทุมพงษ์, 2556, หน้า 27) และ Steers (1991 อ้างถึงใน วุฒิพร ประทุมพงษ์, 2556, หน้า 26) และประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน 3 ด้าน คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2) คุณลักษณะของผู้เรียน และ 3) ความพึงพอใจของครู ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551, หน้า 30 – 31) กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 5 – 7) สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559, หน้า 2 – 3) วิทยา สนวนกุลหาบ (2558, หน้า 32) Hoy and Furguson (1985, p. 131) Hanson (1996, p. 35) และ Hoy and Miskel (2008, pp. 291 – 322) จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. ปัจจัยทางการบริหาร หมายถึง องค์ประกอบทางการบริหารที่ทำให้เกิดผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ซึ่งมี 10 ด้าน ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงถึงความรู้ความสามารถในการบริหาร เพื่อการโน้มน้าวหรือจูงใจให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนปฏิบัติงานในหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มที่ จนนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ

1.2 การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อองค์การ การค้นหาวิธีการ และเครื่องมือต่างๆ ที่จะสร้างบรรยากาศในการทำงานเพื่อกระตุ้นให้ทรัพยากรมนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ สร้างบรรยากาศขององค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และการเปลี่ยนค่านิยมให้ถูกต้องในเรื่องความรับผิดชอบ

1.3 การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การใช้วิธีการติดต่อสื่อสารกับบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หลายช่องทาง ใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ใช้หลักเหตุผลในการสื่อสาร โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในองค์การ ซึ่งการติดต่อสื่อสารที่ดีจะทำให้การดำเนินงานขององค์การราบรื่นไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การจูงใจ หมายถึง การกระตุ้นที่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาอย่างมุ่งมั่น เพื่อให้เกิดการตอบสนองในการทำงานตามเป้าหมายขององค์การ

1.5 บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ หมายถึง การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน การที่บุคลากรในโรงเรียนมีความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีความมุ่งมั่นและความสามัคคีในการปฏิบัติงาน การที่ผู้บริหารและครูให้ความไว้วางใจกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างจริงใจ มีความสามัคคี มีความพร้อมเพรียงและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปฏิบัติงาน

1.6 โครงสร้างองค์การ หมายถึง การกำหนดการจัดสายงานการบังคับบัญชา การกำหนดบทบาทหน้าที่ การแบ่งงาน การกำหนดบุคคลตามความเหมาะสมของงาน การกระจายอำนาจ การควบคุมการปฏิบัติงาน การวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.7 เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้มากลั่นกรองให้เป็นข้อมูลสารสนเทศ เป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การแสดงผลลัพธ์ การทำสำเนา และการสื่อสารโทรคมนาคมเพื่อให้ได้สารสนเทศที่เหมาะสม และการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อค้นหา เพื่อการเรียนรู้ และการเผยแพร่ข้อมูล

1.8 การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหาร คือ การวางแผนการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์นโยบายและการจัดการศึกษา ระบบอำนาจหน้าที่เน้นการมีส่วนร่วม การติดต่อสื่อสารที่ดีทั้งภายในและภายนอก และระบบการประกันคุณภาพที่มีคุณภาพ

1.9 งบประมาณ หมายถึง แผนการจัดการที่จัดทำขึ้น และแสดงออกมาในรูปแบบโครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่มีการประมาณค่าใช้จ่ายล่วงหน้า และมีระยะเวลาการใช้จ่ายที่แน่นอน โดยต้องจัดการบริหารทรัพยากรที่จำเป็นในการลงทุนเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามแผนที่วางไว้ จะมีขั้นตอนของการกระทำ 3 ขั้นตอน คือ การจัดเตรียมการอนุมัติ และการบริหาร

1.10 ทรัพยากรการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น ทรัพยากรบุคคล อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

2. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง ผลสำเร็จของการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่เกิดจากความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานด้านการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย และบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน หมายถึง ความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ที่เรียนมาแล้วของผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถในการอ่าน

การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมี
 วิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดและแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้
 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตร
 สถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ และ
 ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงานหรือการทำงาน

2.2 คุณลักษณะของผู้เรียน หมายถึง ระดับการรับรู้ของครูที่มีต่อ
 คุณภาพของนักเรียนในด้าน ความดี และมีความสุข ซึ่งได้แก่ ด้านคุณลักษณะอันพึง
 ประสงค์ของนักเรียน และสภาวะทางร่างกายและลักษณะจิตสังคม ตามมาตรฐานการ
 เรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด

2.3 ความพึงพอใจของครู หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของครูที่มีต่อ
 งานในด้านบวก ได้แก่ ความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน การยอมรับนับถือ
 ซึ่งกันและกันของเพื่อนร่วมงาน ความไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อตนเอง เงินเดือน
 ค่าตอบแทนที่ได้รับ และความก้าวหน้าในวิชาชีพ

3. สถานภาพการดำรงตำแหน่ง หมายถึง ตำแหน่งของข้าราชการครูและ
 บุคลากรทางการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน

3.1 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการแทนตำแหน่งผู้อำนวยการ
 โรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 เขต 20 ปีการศึกษา 2560

3.2 ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่หลักด้านการจัดการ
 เรียนการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20
 ปีการศึกษา 2560

4. ขนาดโรงเรียน หมายถึง ลักษณะของโรงเรียนโดยจำแนกตามจำนวน
 นักเรียน โดยโรงเรียนที่สังกัดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20
 จำแนกเป็น 4 ขนาด ดังนี้

4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน 499 คนลงมา

4.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่

500 - 1,499 คน

4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 – 2,499 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป

5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ช่วงเวลาการปฏิบัติงานที่อยู่ในช่วงผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้สอนจนถึงเวลาปัจจุบันแบ่งเป็น

5.1 น้อยกว่า 10 ปี

5.2 10 – 20 ปี

5.3 มากกว่า 20 ปี

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 หมายถึง หน่วยงานของทางราชการที่จัดตั้งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยห้องที่จังหวัดอุดรธานี ซึ่งประกอบไปด้วยสถานศึกษาจำนวน 63 โรงเรียน

7. แนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 หมายถึง แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถิติ ค่าอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ทั้งโดยรวมและรายด้าน มาพิจารณาถ้าพบว่าปัจจัยทางการบริหารด้านใดมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน แล้วผู้วิจัยจะนำด้านดังกล่าวไปสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญนำเสนอวิธีหรือแนวทางพัฒนาปัจจัยทางการบริหารนั้นต่อไป